

Edebin önemi; yeme, içme, uyuma âdâbı

Kaynaklar:

Tam İlmihal Seadet-i Ebediyye, İslam ahlakı, dinimizislam.com sitesi, İslam alimleri ansiklopedisi, Evliyalar ansiklopedisi.

Dînimizin beğendiği ve emir ettiği güzel huylardan biri de edebli, terbiyeli olmaktır.

Edep, her konuda haddini bilip, sınırı aşmamak, insanlara iyi muâmelede bulunmak, sünnet üzere yâni Peygamber efendimizin buyurduğu ve davrandığı gibi hareket etmek, hatâya düşmekten sakınılacak şey, terbiye, güzel ahlâka denir.

Eskiler edep hususuna çok önem verir, titizlikle dikkat eder ve çoluk çocuğuna ve çevresine bunu **yaşayarak aktarırlarmış**. [Çünkü edep anlatmakla kolay öğrenilmez; göstererek, yaşayarak öğrenilir.] Eskiler için edep her şeyden önce gelirmiş. Çünkü edebi, insanı insan yapan, hayvandan ayıran fark olarak görürlermiş. Edep haddini hududunu bilmekmiş. Haddini hududunu bilmeyen, yani sınırı olmayan kişi ise her şeyi yapabilir.

İslam alimlerinden biri şöyle buyurmuş: "Biz bir âlime gittiğimizde, bize göre, ondan edeb ve terbiyeyi öğrenmek, onun ilminden istifâde etmekten önce gelirdi."

Yunus Emre hazretleri de şöyle buyurmuş:

İlim meclislerin de aradım, kıldım taleb,

İlim geride kaldı ille edeb ille edeb.

Selef-i Salihîn, din büyüklerimiz edebe muhalif en ufak bir hareketten, adetâ büyük bir günahı kaçarcasına sakınırlar, edeblere de adetâ farz imiş gibi ehemmiyet verirlerdi. Edeb ehli insanlar daima sevilmiş ve hürmet edilegelmişlerdir.

Nasr bin Siyâr hazretleri diyor ki: "Her şey, küçük olmakla başlar ve büyür. Yalnız musîbet böyle olmayıp, o büyükmüş gibi görünür, sonra küçülür. Her şey çok olunca ucuzlar, yalnız edeb ucuzlamaz, aksine çoğaldıkça pahallanır. **Bil ki; edebin fazileti, satırlarla ifâde edilmekten çok üstündür.**"

[Eskiden edebe aykırı bir şey yapılıncâ hoş karşılanmazdı. Sonraları edebe mugayyir işler yaygınlaşınca bunlar normal görülmeye başlandı. Edep, adab, edepli insanların azalması ile ortadan kalkmaya başladı. Çünkü edep görerek öğrenilen bir şeydir. Toplum bozulmaya devam ettikçe artık edebe uygun işler anormal görülmeye başlandı. Bunları gericilik, baskı olarak nitelendirdiler. "İnsanların özgür olması lazım. Ana-babanın yanında düzgün oturmak lazımmiş, onların önünden ihtiyaç olmadıkça yürünmezmiş. Onlarla saygılı konuşmak, onlara karşı sesini yükseltmemek lazımmiş. Böyle şeylere gerek yok. Bunlar insanları kalıplaştırıyor, tek tip yapıyor. Özgüvensiz, baskı altında büyümüş bir nesil yetiştiriyor. Halbuki gençlerin serbest yetişmesi lazım. Bak, falan ülkenin yöneticisi Corç, Coni bile böyle mi yapıyor! Avrupa'daki gelişmiş insanlar,

*babasına ismiyle bile hitap edebiliyor. Çağa ayak uydurmak lazım!" gibi düşünceler toplumda hakim oldu. Hiç Müslüman bir insan, kendini Corç'a, Coni'ye benzetmeye çalışır mı? Fakat yeni nesil kendini doğar doğmaz böyle bir toplumda bulunduğu için, eskilere göre edepsizlik sayılan şeyler artık ona anormal gelmiyor, ne varmış bunda diyebiliyor. Neticede toplum daha da bozuluyor. Edebe aykırı her hareket, edepsizliğin yaygınlaşmasına neden oluyor, bozulmada payı oluyor. Ortaya çıkan toplumda ise had, hudut yani sınır kalmıyor, kimsenin kimseye karşı bir sınırı olmuyor. **Çünkü edep haddini, hududunu bilmektir. Edep olmayınca bu sınırı belirleyecek bir şey yok.** Anne-baba ile çocuk arasında had, hudut yok. Karı-koca arasında had-hudut yok. Öğretmen ile öğrenci arasında had, hudut yok. Sınır olmayınca herkes birbirine çarpıyor, o ona çarpıyor, o ona çarpıyor. Herkes birbirine çarpıyor.]*

İslam alimleri buyurdu ki: "Nefs, daima kötü işleri ister. **Kul, iyi edebe sarılmakla emrolunmuştur.** Nefs dâimâ, iyi şeylere muhalefet eder. Kul, onu güzel şeylere çekmeye çalışır. Kim, nefsinin iyi şeylere çekmek için çalışmazsa, nefsinin işlerini salıvermiş demektir."

[Demek ki nefis, insanı edepsiz yapmak istiyor. Nefsinin salıveren kişi, edepten adaptan anlamıyor. Çünkü sınırlandırılmak, belli kurallara göre hareket etmek nefse ağır geliyor. "Bana babam bile karışamaz, beni kimse sınırlandıramaz, ben özgürüm, sadece özgürüm" gibi sözler, aslında kişinin kontrolünü nefsin ele geçirdiğini gösteriyor. Dinin emirleri nefsin taşkınlıklarını ve şaşkınlıklarını frenlemek ve insanın doğrudan, güzelden sapmasını, hayvanî bir hayata kaymasını önlemek için vardır.]

Ebû Ali Rodbârî buyurdu ki: "Nefs, kötülöklere dalmak suretiyle kendini mahveder. **Kul, nefsinin terbiye etmekle mükelleftir. Nefs, yaratılışı icâbı muhalefet edicidir.** Kul, nefsinin muhalefetini kırmaya çalışmalı ve kötü isteklerini yapmasına mâni olmalıdır. Kul, ne zaman nefsinin karşı bunu yapmayı ihmâl ederse, kendinin helake sürüklenmesinde nefsinin yardım etmiş olur. Hazret-i Ali radiyallahü anh bu hususta buyurdu ki: "Kim nefsinin kötü isteklerini yapması hususunda yardım ederse, kendinin helak olması için nefsinin yardım etmiş olur."

[Demek ki durmadan her şeye muhalefet eden, ben o kuralı beğenmem, ben şu kuralı istemem, kurallar zaten niye var diyen kişi, kontrolü nefsinin kaptırmış demektir. Yani onu nefsinin yönetiyor demektir. Nefs ise insanı helake, felakete sürüklemiştir. Kişiyi kafir yapmak istemiştir. Zaten kontrolü nefsinin kaptıran kişi, yeri gelir dinin kurallarına da itiraz etmeye başlar ve neticede nefsinin onu küfre düşürür.]

Hayâsını, edebini kaybeden kimseyi kötü işlerden alıkoyacak ve zararlarından men edecek hiçbir şey yoktur. O, nefsinin arzu ettiği her şeyi yapar.

Âlimlerden bir zât şöyle buyurdu: "Babalar oğullarına, ilim ve edebden daha kıymetli bir mîrâs bırakmamışlardır. Çünkü çocuklarına ilim ve edebi mîrâs bırakmakla, onlara mal ve makam kazandırmışlardır. Eğer onlara ilim ve edeb değil de mal bırakmış olsalardı, malı zayi ettikten sonra bir hiç olurlardı."

Büyükler yine şöyle derlerdi: "En güzel mîrâs edeb, en iyi arkadaş güzel ahlâk, en iyi önder muvaffakiyet, en kârlı ticâret çalışmaktır. Akıldan daha güzel mal olmaz. İstişâreden sağlam akıl olmaz, cehaletten fazla fakirlik olmaz."

"Edebli insanın akli, dâima doğruyu gösterir, görüşü isabetlidir, sözü hoş, işi güzeldir."

İslâm âlimleri buyurdu ki: "Edeb; eskimek bilmeyen yeni bir elbisedir. İlim de, bitmek tükenmek bilmeyen büyük bir hazinedir."

Yûsuf bin Esbât (rahmetullahi aleyh) buyurdu ki: "Edebin alâmetleri; sürçme ve tugyan (taşkınlık) korkusuyla dili muhafaza etmek, kötü sözü terk etmek, dostlarına ve arkadaşlarına çok ihsânda bulunmak, onlar sözünü bitirmeden sözlerini kesmemek, onlara ihtiyâçlarını giderecek kadar yardımda bulunmak, arkadaşının yanında bacak bacak üstüne atmamaktır."

[Arkadaşının yanında bacak bacak üstüne atmak edepsizlik sayılırken, kendinden büyüğün yanında böyle yapmanın ne kadar acayip olduğunu fark etmelidir. Arkadaşın bile sözünü kesmemek ve saygıyla dinlemek önemliymiş. Şimdi amfilerde hocanın bile sözünü kesmek, "şu ne olacaktı hoca?" gibi lakayt tarzda soru sormak ve cevabını alınca "eyvallah, tamam" demek normal karşılanır oldu.]

İbn-i Mübârek hazretleri buyurdu ki: "Bize, ilimden çok edeb lâzımdır. Edebe gevşeklik gösteren, sünnetleri terkeder. Sünnetleri terk eden, farzları terkeder. Farzları terk eden, ma'rifetullahdan mahrûm kalır."

Ebû Ubeyd Kâsım bin Sellem anlatır: "Mekke-i mükerremeye girdim. Bazan Kâ'be-i muazzamânın hizâsında oturur, bazan sırt üstü yatar, ayaklarımı uzatırdım. Yine böyle bir hâlde iken, birisi gelip bana; "Senin ilim ehlinden olduğun söylenir. Sana bir tavsiyem var. Edeble otur, yoksa ismin Allahü teâlânın hâs kulları arasından silinir" dedi."

Yine bir zât, "Üstünlüklere ancak edeb ile kavuşulur" buyurdu.

Yahyâ bin Muâz rahmetullahi aleyh: "Kim tam bir edeb ile edeblenirse, Allahü teâlânın sevdiği, muhabbet ehli kimselerden olur" buyurdu.

Ebû Ali Dekkak hazretleri ise; "Edebi terk etmek, huzurdan kovulmayı gerektiren bir sebeptir. Huzurda edepsizlik yapanı kapıya, kapıda edepsizlik yapanı hayvanlara bakmak için ahıra gönderirler" buyurdu.

Hiçbir edepsiz Allah'ın veli kulu olamaz

Bayezid-i Bistami hazretlerine sevenlerinden birkaçı, (Filan şehirde âlim evliya bir zat var, ziyaret edelim) diye ısrar ettiler. Sonunda bunları kırmamak için razı oldu, o zatı görmek için yola çıktılar. Nihayet o zatın bulunduğu şehre geldiler. Camiyi sorup, o yöne doğru yürüdüler. Tam camiye 200-300 metre kalmıştı ki o zatı caminin önünde gördüler. Hemen, (İşte efendim, o mübarek zat, şu gördüğümüz kimse) diye söylediler. O zat o anda yere tükürdü. Bunun üzerine Bayezid-i Bistami hazretleri (Geri dönüyoruz, görüşmeye lüzum kalmadı) dedi. Sevenleri ısrar etti, (Efendim bunca yolu kat ettik, o mübarek zat da şu, görüşmeden nasıl geri döneriz) dediler. Fakat ısrarları fayda vermedi. Sevenleri yine (Âlim ve evliya zattır, bir görüşsek) diye ısrar edince, Bistami hazretleri buyurdu ki:

(O kimse, evliya ve âlim olamaz. Kible tarafına tükürdü. Bu adam Resulullah'a karşı lazım olan edeplerden birini gözetmedi. Veli olmak için lazım olan edepleri de gözetemez. Hiçbir bi edeb, vasılı ilallah olmamıştır. Yani hiçbir edepsiz Allahü teâlânın veli kulu, sevgili kulu olamamıştır.)

Yeme-içme adabı

Yimeğe ve içmeğe başlarken, (Besmele) okumalıdır. Yemek ve içmek sonunda (Elhamdülillah) demelidir. Bunları söylemek ve yemekten önce ve yemekten sonra el yıkamak ve sağ el ile yemek ve sağ el ile içmek sünnettir. Herkese hatırlatmak için Besmele, yüksek sesle söylenebilir.

Çağırılmayan sofraya oturmamalıdır. Sofrada herkesden çok yimemelidir. Karnı doyunca, bunu günah işlemekte kullanmamak için dua etmelidir. Bunun kıyametteki hesabını düşünmelidir. İbadet yapmağa kuvvetlenmek niyeti ile yimelidir. Aç iken de, yavaş yavaş yimelidir. Önce büyükler başlamalıdır.

[Sofrada baba ya da evin yaşlısı önce başlar. Bu durum çocuklar için de nefis terbiyesi olur, edebi öğrenmelerine vesile olur. Yemek sırası, banka sırası vs gibi durumlarda kendinden yaşlı olanlara öncelik vermek saygıdandır ve toplumumuzdaki güzel hasletlerdendir. Eskiden Beylerbeyi'nde vapurlar hep geç kalkarmış. "Buyurun beyefendi, siz buyurun" diye diye vapur geç hareket edermiş. Onun için bu semtin adı Beylerbeyi olmuş. Ama bu güzellikler de toplumumuzdan kalkmaya başladı. "O da bir birey, ben de bir bireyim. Sırasını beklesin kardeşim" mantığı hakim olmaya başladı. Doğru, o da bir birey ama senden yaşlı bir birey. Kendinden yaşlıya saygı göstermek ise sana kazandırır. Sıra bekleyince ötekisi bir şey kaybetmez ama sen bir şeyler kaybetmiş olursun. Toplum bazı değerlerini kaybetmiş olur. Neticede Beylerbeyi'nde vapur sırasında "önce ben bineceğim" derken birbirini neredeyse denize düşürecek bir toplum ortaya çıkar. Belki semtin adını da "Benlerbeni" şeklinde değiştirmek gerekir. Herkesin ben dediği bir yerde ise huzur, mutluluk ve başarı olmaz.]

Yemekten sonra dişleri misvak ile, kürdanla temizlemek sünnettir. Temizlik îmânı kuvvetlendirir. Dişler arasından hilâl [kürdan] ile çıkarılan şeyleri yutmamalıdır. [Bu temizliği musluk başında yapıp, diş arasından çıkan kırıntıları, delikli taşa atmalı, sofrada bulunanları iğrendirmemelidir]. Dil ile toplanan yutulabilir. Fesleğen, nar dalı, kamış, incir, ılgın, süpürge den hilâl olmaz.

Misafirlikte yemekten sonra ev sahibine, bereket, rahmet ve mağfiret ile düâ edilir. Sonra, gitmeğe izn istenir. Yemeğe da'vet edilir.

Yemek yenen mahalle yakın olan lavobada sesli sümküremmeli ve boğazından balgam çıkarmamalıdır. Çünkü hemen yakınındaki yemek yiyenleri tiksindirir ve rahatsız eder. Halbuki müslüman kimseyi ne rahatsız eder, ne de kendinden tiksindirir.

Yemeğe başlarken niyet: Yemeğe başlarken, Allahü teâlâyâ ibadet etmek, Onun kullarına faydalı olmak, dinimizi, ebedi saadet ve huzur yolunu bütün insanlara yaymak için kuvvet elde etmeye niyet etmeli.

Yiyip içmenin farzları:

- 1- Yiyince doymayı, içince kanmayı, Allahü teâlâdan bilmek.
- 2- Helâlden yiyip içmek.
- 3- O yemekten kuvveti geçinceye dek, Allahü teâlâyâ kulluk etmek.
- 4- Eline geçene kanaat etmek.

Sünnetleri:

- 1- Yiyip içmeye başlarken Bismele çekmek, [Herkesi hatırlatmak için yüksek sesle söylenebilir.]
- 2- Yemeğin sonunda (Elhamdülillah) demek,
- 3- Yemekten önce ve yemekten sonra el yıkamak,

[Şimdi bu sünneti uygulayan da azaldı. Neticede birçok hastalık kolay yayılıyor. Uzmanlar mikropların en temel iki giriş yolundan birinin ağız yani sindirim yolu, diğerinin de burun yani solunum yolu olduğunu söylüyor. Tuvaletten çıktıktan sonra elleri yıkamak zaten olmazsa olmaz bir şeydir. Ama elimizi kirli bir şeye sürmemiş olsak bile el kendi kendine yine kirlenir. Çünkü deride bulunan mikroorganizmalar süratli bir şekilde sayıca çoğalır. Yıkanınca suyla beraber sayıları çok azalır, temizlenir. Elimiz temiz bile olsa, yemekten önce sünnet niyetiyle elimizi yıkamalıyız. Sünnete uymak kişiye dünyada da ahirette de çok şey kazandırır.]

- 4- Sağ elle yiyip içmek,
- 5- Tabağın kenarından, kendi önünden yemek,
- 6- [Yerde yemek yerken] Sağ ayağı dikip, sol ayak üstüne oturmak,
- 7- Yemeğe tuzla başlayıp tuzla bitirmek, [Bu şifadır. İlk ve son lokma ekmekle yapılır ve ekmekteki tuza niyet edilirse, bu sünnet yerine getirilmiş olur.]
- 8- Kapta kalanı sıyırıp yemek, [Hoşaf, ayran gibi şeylerin artığına su koyup, çalkalayıp içmek çok sevabdır. Sonra yemek şartıyla, tabakta, bardakta artık bırakmak caizdir. Resulullah efendimiz, müminin artığını yemeyi severdi.]

Dikkat edilecek diğer hususlar:

- 1- Ekmeğin içini yiyip kabuğunu bırakmak, pişkin yerini yiyip, gerisini bırakmak israftır. Kalanı başkası veya hayvan yerse israf olmaz.
- 2- Yol üstünde, ayakta, yürürken yiyip, içmemelidir.
- 3- Sağına, soluna, havaya bakmamalı, lokmasına ve önüne bakmalıdır.
- 4- Yiyip içerken ağızını çok açmamalıdır.
- 5- Sofrada elini, üstüne, başına sürmemelidir.
- 6- Öksüreceği ve aksıracağı zaman, başını geriye çevirmelidir.
- 7- Davette çağırılmadan, sofraya oturmamalıdır.
- 8- Sofrada herkesten çok yememelidir.
- 9- Açken de, yavaş yavaş yemelidir.
- 10- Önce büyükler başlamalıdır.
- 11- Üçten çok (Ye!) diyerek, kimseye sıkıntı vermemelidir.
- 12- Ev sahibinin sofraya oturmayıp hizmet etmesi caizdir. Birlikte yediği zaman, misafirleri doymadan, yemekten elini çekmemelidir.
- 13- Yemekte korkunç ve iğrenç şeyler söylememelidir. Ölümden, hastalıktan, Cehennemden konuşmamalıdır.
- 14- Misafir, sofraya gelen yemeklere dikkati çekecek şekilde bakmamalıdır.
- 15- Bir lokmayı yutmadan önce, ikinciye eline almamalıdır.

16- Yemek arasında, bir şey için, hatta namaz için, sofradan kalkmamalıdır. Namazı önce kılmalıdır. Eğer, hazırlanmış yemekler soğuyacak veya bozulacaksa ve namaz vakti, yemekten sonra kılmaya elverişliyse, namazdan önce yemelidir.

17- Yemek kaldırıldıktan sonra, sofradan kalkmalıdır.

18- Ev sahibinin, misafire lokma uzatması ve eline su dökmesi iyi olur. Şimdi musluklar olduğu için su dökmeye gerek kalmaz. Elini kurulaması için havlu tutabilir.

19- Yemekten sonra ev sahibine, bereket, rahmet ve mağfiretle dua edilir. Giderken izin istenir. Siz de bize buyurun denir.

20- Ağzında, elinde et, yemek kokusu varken yatmamalıdır.

21- Çocukların elini de yıkamalıdır.

22- Tokken yatmamalıdır.

23- Yiyecek ve içecek kapları, kapaklı olmalıdır.

24- Nehirden, havuzdan eğilip, ağızla içmemelidir.

25- İçi görünmeyen ibrik, testi gibi kapların ağzından içmemelidir. Bardağa koyup içmelidir.

26- Fincanın, bardağın kırık yerinden ve sap kısmından içmemelidir.

27- Akşam yatarken yiyecek ve içecek kaplarının üstü örtülmelidir.

28- Müslüman'ın ve hele salih insanların artığını içmek bereketlidir.

29- İhtiyaçsız fâsıklarla birlikte yiyip içmemelidir.

Su içerken edeb

Su içerken bir solukda içmemeli, üç defada içmeli! Terli iken, soğuk su içmemeli, uyku arasında su içmemeli ve her zaman, çok su içmemelidir, Bunların hepsinin vücûda zararları vardır.

Bir toplantıda su istendiği zemân, baş taraftan su vermeğe başlamalı, sağdan dolaşmalıdır. Suyu ayakta içmemelidir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, (Su içeceğiniz vakt, ayakda içmeyiniz! Vücûdunuza zararlıdır. Yalnız abdestten artan su ve zezem-i şerif ayakda içilir.)

Uyuma adabı

Günümüzün ortalama üçte biri uyku ile geçmektedir. Gafletle geçmemesi için uykuyu da değerlendirmek gerekir. Müminin her hareketi şuurlu olmalıdır. Gafletle yatıp gafletle kalkmamalıdır!

Rastgele yatağa girip uyumak doğru değildir.

1- Yatağa abdestli girmelidir! Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Abdestli yatanın ruhu Arşa yükselir ve gördüğü rüyalar doğru olur. Abdestsiz yatanın ruhu yükselmez, gördüğü rüyalar, karışık olur, doğru çıkmaz.) [İ. Gazali]

(Abdestli yatan, gece ibadet eden ve gündüz oruç tutan kimse gibi sevap kazanır.) [Hakim]

2- Misvaklanıp sağ yanı üzere kibleye karşı yatmak sünnettir. Uyku, ibadetleri kuvvetle ve sağlam yapmak niyetiyle olursa ibadet olur. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Âlimlerin uykusu ibadettir.) [İ.Gazali]

3- Borçları ve önemli işleri olan kimse, vasiyetini yazmadan yatmamalıdır! Çünkü sabaha çıkacağını kimse bilemez. Eğer vasiyetsiz ölürse, Kıyamete kadar konuşamaz. Ölümler kendini ziyaret eder, onunla konuşmaya çalışırlar, fakat o cevap veremez. O zaman (Bu miskin vasiyetsiz ölmüş) derler. Vasiyet olarak, varsa kul borçlarını, namaz ve oruç kazaları gibi Hak borçlarını yazmalı, ölümünden sonra ne yapılmasını istiyorsa bildirmelidir!

4- Günahlarına tevbe edip uyumalıdır! Herkese iyilik yapacağına, uyandığı zaman kimseye fenalık etmeyeceğine niyet ederek yatmalıdır! Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Hiç kimseye zulüm ve kin hissi duymadan yatanın günahları affolur.)
[İ.Ebiddünya]

5- Yatarken, gece ibadete kalkmaya niyet etmelidir! Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Gece ibadet etmek niyetiyle yatan, fakat uyku galebe çalıp sabaha kadar uyanamayan, niyeti sebebiyle gece ibadet etmiş gibi sevaba kavuşur. Uykusu da kendisine Allahü teâlânın ihsan ettiği bir sadaka olur.) [İ. Mace]

6- İyice uyku gelmeden yatmamalıdır! Kıymetli ömrü uyku ile geçirmemelidir! İhtiyaç kadar uyumalıdır!

7- Yatarken Âyet-el-kürsi, üç İhlas ve bir Fatıha, iki Kulezüyü okumalıdır! Salevat-ı şerife getirmelidir! "Amenerresulüyü yatsıdan sonra okumayı âdet edinmelidir! Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Gece Bekara suresinin son iki âyetini okuyana, bu iki ayet, her şey için kâfidir.)
[Müslim]

8- Uykunun bir nevi ölüm, uyanmanın da dirilmek olduğunu düşünmelidir! Hazret-i Lokman, oğluna (Oğlum, ölümden şüphelenir varsa, uyuma! Uyumak mecburiyetinde kaldığın gibi, ölmeye de mahkumsun. Eğer dirilmekten şüphe ediyorsan, uykudan uyanma! Uykudan uyandığın gibi öldükten sonra da dirileceksin) buyurmuştur.

9- Yatarken yarınki hayırlı işleri yapabilmek için istirahat etmeye, sabah namazına kalkmaya ve ertesi gün hayırlı işler yapmaya niyet etmeli! Böyle niyet edenin uykusu ibadet olur. Gece uyanınca dua etmeyi âdet haline getirmeli! Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Uykudan uyanınca, "Allahümmeğfirli" derse, duası kabul olur.) [İ. Ebiddünya]

10- Henüz sabah namazının vakti girmeden, yani seherde kalkmaya çalışmalıdır. Seher vakti kalkmak berekettir. Hele sabah namazının vakti girdikten sonra, güneş doğana kadar uyumak rızık yönünden de zararlıdır. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Sabah uykusu, rızka manidir.) [Beyheki]

İbni Abbas hazretleri, sabah vakti oğlunu uyur görünce buyurdu ki:

(Oğlum, rızıkların dağıtıldığı saatte uyunur mu? Bu saatte uyumak, tembellik alametidir, unutkanlığa sebep olur.) [Şir'a]

Mümkün merteye yemeği yatariken yememelidir! Hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Tok karnına uyumak, kalbi katılaştırır.) [Taberani]

Yenilen yemekleri namaz kılarak veya helal kazanç yollarında eritmeye çalışmalıdır!

Yüzükoyun uyumak

Peygamber efendimiz, yüzükoyun yatan birine, (Kalk, bu yatış, Cehennem ehlinin yatışıdır) buyurdu. Yüzükoyun ve örtüsüz yatan birine de, (Bu, Allahü teâlânın hiç sevmediği bir yatış şekli) buyurdu.

Abdestli yatmalı

Sual: Bir kimse, sıkışık hâlde iken yatağa abdestli girse, hemen kalkıp ihtiyacını gördükten sonra yatsa, abdestli mi yatmış olur? Gece tuvalete kalkınca abdestli yatmasına zararı olur mu?

CEVAP

Yatağa abdestli girmek kâfidir. Gece uyanıp helâyâ gitmesinin, abdestli yatmasına zararı olmaz. Sabaha kadar abdestli yatmış olur. Abdestli yatmayı alışkanlık hâline getirmeli. Birkaç hadis-i şerif:

(Abdestli yatan, uykuda iken, gündüz saim, gece kaim gibi sevaba kavuşur.) [Deylemî] (Saim, oruçlu; kaim, gece kalkıp ibadet eden kimsedir.)

(Abdestli yatana, o gece bir melek sabaha kadar "Ya Rabbi bu kulunu affet!" diye dua eder.) [Hâkim] (Meleğin duası kabul olur.)

(Abdestli yatıp Allahü teâlâyı anarak uyuyan, uyanana kadar namazda sayılır. Bir melek onun için ibadet eder. Uyanınca, yine Allahü teâlâyı anarsa, o melek, bu kulun affı için Allah'a dua eder.) [İbni Hibban]

(Abdestli yatan, o gece ölürse şehit olarak ölür.) [İbni Sünnî]

Namaza kalkmak niyetiyle uyuyanın uykusu da ibadet olur. Uyuduğu hâlde sabaha kadar ibadet etmiş sevabına kavuşur.

Yatağımızdan kalkınca yataklarımızı düzeltip öyle odayı terk etmeliyiz.

"Aslan, yattığı yerden belli olur" denilmiştir. Dağınıklık Müslüman'a yakışmaz. Müslüman her hareketiyle örnek olmalı, bu ne biçim insan dedirtmemelidir. İslam alimlerinin en önemli vasıflarından biri her konuda düzenli ve temiz olmaları idi. Temizlik ve düzen insanın kalbini ferahlatır. Zahirin yani dışın dağınıklığı, batını yani insanın iç alemini dağıtır. Dışı ve içi dağınık olan, yaptığı işte istediği başarıyı yakalayamaz.

Kaynaklar:

Tam İlmihal Seadet-i Ebediyye, İslam ahlakı, dinimizislam.com sitesi, İslam alimleri ansiklopedisi, Evliyalar ansiklopedisi.